

4.2. Oppimisen tuki ja erityisopetus

4.2.1. Oppimisen tuki

Oppimisen tuki merkitsee opiskelijan yksilöllisiin tuen tarpeisiin vastaamista sekä yhteisöllisiä ja opiskeluympäristöön liittyviä tukiratkaisuja. Oppimisen tukea järjestetään opiskelijoille monipuolisesti, joustavasti ja vaihtoehtoisia menetelmiä hyödyntäen. Oppimisen tukea voidaan toteuttaa opiskelijoiden tarpeiden mukaisesti sekä yksilö että ryhmämuotoisesti.

Oppimisen tuen pääpaino on helposti saavutettavassa tuessa, jota annetaan opiskelijalle heti tuen tarpeiden ilmetessä ja jolla voidaan ennaltaehkäistä vaikeuksien kasautumista. Oppimisen tuki on tarkoitettu aineenopetuksen tueksi niille opiskelijoille, joilla on vaikeuksia suoriutua opinnoistaan. Tukitoimet toteutetaan opetushenkilöstön yhteistyönä. Tukitoimia ovat aineenopettajan antama tukiovetus, aineenopettajan ja erityisopettajan antama opetus sekä erityisopettajan, opinto-ohjaajan ja muun henkilöstön antama tuki ja ohjaus. Tukitoimia on annettava riittävästi, oikea-aikaisesti ja siten, että ne edistävät opiskelijoiden oppimista, osaamisen osoittamista, jatko opintoihin siirtymistä ja hyvinvointia.

Aineenopettaja ottaa huomioon opiskelijan tuen tarpeet oppituntien suunnittelussa ja opetusjärjestelyissä, esimerkiksi valitsemalla monipuolisia opetusmenetelmiä ja eriyttämällä opetusta.

Opiskelijalla on oikeus saada tukiovetusta eli aineenopettajien antamaa opetusta ja ohjausta opiskelijan oppimiseen liittyviin tuen tarpeisiin vastaamiseksi. Tukiovetusta voidaan antaa opiskelijalle, joka on jäänyt tilapäisesti jälkeen opinnoissaan tai joka tarvitsee muusta syystä tukea tai ohjausta lukio-opintojen suorittamiseksi. Tukiovetusta voidaan antaa myös opiskelutaitojen, kuten kielellisten, matemaattisten tai tietoteknisten valmiuksien, vahvistamiseksi taikka opiskelutekniikkaan liittyvien taitojen tukemiseksi. Tukiovetukseen voi sisältyä kielitaidon vahvistamista silloin, kun opiskelijalla on puutteellinen osaaminen opetuskielen sanastossa tai kielen käytön tavoissa.

Osana oppimisen tukea tarjotaan erityisopettajan antamaa opetusta, tukea ja ohjausta. Tällaisesta erityisopettajan antamasta oppimisen tuesta ei tehdä lukiolain (714/2018) 28 b §:n mukaista erityisopetuksen hallintopäätöstä.

Erityisopettajan antama tuki voi olla esimerkiksi keskustelua opiskelijan tuen tarpeista ja opiskelua tukevista keinoista tai lukemisen ja kirjoittamisen vaikeuksien testaamista. Lisäksi erityisopettaja voi yhdessä opiskelijan kanssa etsiä tälle sopivia opiskelustrategioita sekä antaa tukea ja ohjausta opiskelutaitojen kehittämiseen, kokonaisuuksien jäsentämiseen, tehtävien aikatauluttamiseen ja valmiiksi saamiseen sekä itsenäiseen ja tavoitteelliseen opiskeluun. Erityisopettaja voi tukea opiskelijaa konsultoimalla muita opettajia ottamaan huomioon opiskelijoiden tuen tarpeita. Tällainen erityisopettajan tuki on useimmiten riittävää niille opiskelijoille, joilla on esimerkiksi kapea-alaisia oppimisen vaikeuksia tai lukemisen ja kirjoittamisen tai matemaattisen hahmottamisen vaikeuksia.

Erityisopettajan antama oppimisen tuki voi olla myös ylioppilastutkinnon erityisjärjestelyjen tarpeen arviointia sekä lukioaikaisten oppimisen ja osaamisen osoittamisen tapojen ja erityisjärjestelyjen suunnittelua yhteistyössä aineenopettajien kanssa. Opiskelijalle tulee antaa mahdollisuus kokeilla erityisjärjestelyjä lukio-opintojen aikana, jotta niiden tarvetta ja toimivuutta voidaan arvioida. Tarvittaessa erityisopettaja ohjaa tarvittavien lausuntojen hankkimisessa ja erityisjärjestelyjen hakemisessa ylioppilastutkinnon kokeita varten.

Lukiolain 28 §:n mukaan opiskelijan tuen tarvetta tulee arvioida opintojen alussa sekä säännöllisesti opintojen edetessä. Opettajat arvioivat tuen tarvetta yhdessä opiskelijan ja tarvittaessa huoltajan kanssa. Arvioinnissa voivat opiskelijan suostumuksella olla mukana myös muut tuen järjestämisen kannalta tarpeelliset asiantuntijat. Tuen tarpeen tunnistaminen voi perustua myös perusopetuslain (628/1998, muutettu lailla 1288/2013) 40 §:n ja oppivelvollisuuslain (1214/2020) 23 §:n perusteella siirrettävään koulutuksen järjestämisen kannalta välttämättömään tietoon tai opettajien ja muun henkilöstön havaintoihin. Lisäksi tuen tarpeen arvioinnissa voidaan käyttää erilaisia menetelmiä, kuten alkuseulontoja tai haastatteluja. Opiskelijaa on hyvä rohkaista myös itse kertomaan aineenopettajille, erityisopettajille tai opinto-ohjaajille sellaisista oppimisen vaikeuksistaan, jotka eivät välttämättä tule muutoin esille.

Opiskelija voi hakeutua itsenäisesti tai hänet voidaan ohjata tukitoimien pariin. Opiskelijalla ei kuitenkaan ole velvollisuutta ottaa vastaan oppimisen tukea. Lukiokoulutuksen suorittaminen perustuu opiskelijan aktiivisuuteen ja oma-aloitteisuuteen opintojen edistämisessä. Oppimisen tukea ei ole suunnattu tilanteisiin, jossa opiskelija omavalintaisten tai luvattomien poissaolojen vuoksi jää jälkeen opinnoissaan. Tällöinkin tärkeää on ottaa huomioon oppimisen tuen tarpeen arvioinnissa opiskelijan elämäntilanne kokonaisuudessaan.

Opiskelijaa opettavat aineenopettajat, erityisopettajat ja opinto-ohjaajat suunnittelevat tukitoimet yhdessä opiskelijan kanssa. Tukitoimet voidaan tarvittaessa ja opiskelijan suostumuksella suunnitella yhteistyössä muiden asiantuntijoiden kanssa. Tukitoimet ja niiden mahdolliset muutokset kirjataan opiskelijan pyynnöstä hänen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaansa (lukiolaki 28 § 2 mom.). Tukitoimista vastaava opettaja tai opinto-ohjaaja huolehtii siitä, että opiskelijalla on tieto mahdollisuudesta saada tukitoimet kirjattua. Hän voi samalla selvittää opiskelijan tahdonilmaisun kirjaamiseen. Tukitoimien toteutumista ja vaikuttavuutta seurataan ja arvioidaan säännöllisesti.

Opiskelijan oppimista ja hyvinvointia tuetaan tarvittaessa monialaisena yhteistyönä. Opiskelija voi saada tarpeen mukaan oppimisen tukea ja ohjausta aineen ja erityisopettajien ja opinto-ohjaajien lisäksi muulta henkilöstöltä, kuten opiskeluhuollon henkilöstöltä.

Osana oppimisen tukea opiskelijan oppimista voidaan edistää myös tarjoamalla oppimista ja hyvinvointia lisääviä lukion oppimäärään sisältyviä opintoja, jotka antavat tukea esimerkiksi opiskelutaitoihin, elämänhallintaan tai eri oppiaineiden opiskeluun.

4.2.2. Erityisopetus

Opiskelijalla on oikeus erityisopetukseen, jos edellä kuvattu oppimisen tuki ei ole riittävää opiskelijan tuen tarpeeseen nähden ja hän tarvitsee todennettujen oppimisvaikeuksien tai muun

niihin rinnastettavan syyn vuoksi erityisopetusta lukion oppimäärän suorittamiseksi.

Todennetuilla oppimisvaikeuksilla tarkoitetaan sellaisia opiskelijan oppimista vaikeuttavia tekijöitä, jotka on tunnistettu joko perusopetuksen tai lukio-opintojen aikana. Nämä tekijät voivat johtua pitkäkestoisesta oppimisvaikeudesta, neuropsykiatrisesta vaikeudesta tai muusta oppimista haittaavasta vammasta tai sairaudesta. Muulla rinnastettavalla syyllä tarkoitetaan tilanteita, joissa opiskelija tarvitsisi erityispedagogista tukea jonkin muun syyn kuin oppimisvaikeuksien, vamman tai sairauksien takia. Muu syy voi olla esimerkiksi vaikeaan elämäntilanteeseen liittyvä syy, joka vaikeuttaa merkittävästi ja pitkäkestoisesti opiskelua ja oppimista.

Mikäli opiskelija on perusopetuksen aikana saanut oppilaskohtaista tai erityistä tukea, hänen saamansa tukitoimet on kirjattu koulutuksen järjestäjän käytettävissä oleviin opiskelijan

tukea koskeviin asiakirjoihin. Nämä asiakirjat siirtyvät lukiokoulutuksen järjestäjälle oppivelvollisuuslain 23 §:n ja lukiolain 28 b §:n perusteella: perusopetuksen järjestäjän on toimitettava

lukiokoulutuksen järjestäjälle perusopetuslain mukainen perusopetuksen päättyessä voimassa oleva oppimisen tukea tai erityisopetusta koskeva hallintopäätös. Lukiokoulutuksen järjestäjän on tällöin selvitettävä ja arvioitava opiskelijan erityisopetuksen tarve perusopetuksen aikana tehdyn päätöksen pohjalta.

Lukion aikana oppimisvaikeudet voidaan todentaa esimerkiksi seulojen ja testien perusteella. Osana arviointia voidaan tarvittaessa haastatella opiskelijaa ja häntä opettavia opettajia, jotta voidaan arvioida opiskelijan oppimisvaikeuksien vaikutukset opiskeluun sekä tarvittavat tukitoimet. Tarvittaessa oppimisvaikeuksien todentaminen tehdään yhteistyössä opiskeluhuoltopalvelujen ammattilaisten kanssa. Oppimisen tuen riittävyttä voidaan arvioida esimerkiksi opiskelijan ensimmäisen lukuvuoden kevätlukukaudella. Jos luvussa 4.2.1 kuvatut oppimisen tuen keinot arvioidaan heti lukio-opintojen alussa riittämättömiksi, erityisopetusta voidaan tarjota ja erityisopetuksen päätös tehdä tuen tarpeen perusteella jo lukion alkuvaiheessa. Silloinkin rinnalla voidaan käyttää muita oppimisen tuen keinoja, kuten tukiopetusta ja eriyttämistä.

Erityisopetusta antaa erityisopettaja, jonka kelpoisuudesta säädetään asetuksessa opetustoimen henkilöstön kelpoisuudesta. Erityisopettaja vastaa erityispedagogisten tukitoimien tarpeen arvioinnista ja opiskeluun sekä osaamisen osoittamiseen liittyvien tukitoimien suunnittelusta. Erona luvussa 4.2.1 esiteltyyn erityisopettajan antamaan oppimisen tukeen on se, että hallintopäätökseen perustuva erityisopetus kohdentuu syvällisemmin todennettuihin oppimisvaikeuksiin tai muihin niihin rinnastettaviin syihin, eli se on systemaattisempaa ja tarkemmin tavoitteellistettua kuin oppimisen tuki. Tällainen erityisopetus voi olla esimerkiksi oppimisen tukeen nähden perusteellisempaa opiskelutaitojen ja strategioiden opettamista, toiminnanohjausta tai tukea ajanhallintaan sekä itsenäiseen opiskelun tavoitteiden asettamiseen ja niiden saavuttamiseen. Pääsääntöisesti olennaista on, että tukitoimia arvioitaessa luvussa 4.2.1 esiteltyä oppimisen tukea on kokeiltu monipuolisesti ja se on todettu riittämättömäksi opiskelijan tuen tarpeiden kannalta.

Erityisopettaja suunnittelee tukitoimet yhdessä opiskelijan kanssa. Niiden toteutuksessa ovat tarvittaessa mukana myös aineenopettajat ja opinto-ohjaajat. Erityisopetuksessa otetaan huomioon myös opiskelijan tarvitsemat erityisjärjestelyt osaamisen osoittamiseen liittyvissä tilanteissa lukiokoulutuksen aikana sekä ylioppilaskokeissa. Erityisopetus kirjataan opiskelijan pyynnöstä opiskelijan henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan. Keskustellessaan erityisopetuksen tukitoimista erityisopettaja voi selvittää opiskelijan tahdonilmaisun kirjaamiseen.

Lukioon hyväksyttävillä tulee olla riittävät edellytykset suoriutua lukion oppimäärän opinnoista. Lukiokoulutuksessa ei ole mahdollista poiketa oppimäärän mukaisista tavoitteista. Erityisopetuksessa tehdään tarpeen mukaan yhteistyötä opiskeluhuollon sekä opiskelijan hoito ja kuntoutusverkoston kanssa. Vammaisten opiskelijoiden tuen tarpeisiin vastaamiseksi tehdään tarvittaessa yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa. Opiskelun poikkeavaa järjestämistä kuvataan luvussa 4.2.3.

Koulutuksen järjestäjä tekee hallintopäätöksen opiskelijalle annettavasta erityisopetuksesta. Hallintopäätös tehdään erityisopetuksen tarpeen ilmetessä tai opiskelijan tai alaikäisen opiskelijan huoltajan tai laillisen edustajan tuen tarvetta koskevan pyynnön tai tahdonilmaisun perusteella. Päätös voi olla myönteinen tai kielteinen sen mukaan, kuinka koulutuksen järjestäjä arvioi erityisopetuksen antamisen kriteerien täyttyvän. Opiskelijaa ja alaikäisen opiskelijan huoltajaa tai laillista edustajaa tulee kuulla ennen päätöksen tekemistä. Päätöksenteossa

noudatetaan yleisiä päätöksentekoa koskevia säännöksiä, lähinnä hallintolakia (434/2003) ja kunnissa myös kuntalakia (365/1995).

Tukitoimien vaikuttavuutta arvioidaan opintojen kuluessa ja tarvittaessa tukea vahvistetaan tai vähennetään. Erityisopetuksesta on myös mahdollista luopua ja tuki lakkauttaa, mikäli tuen tarvetta ei enää ole. Tällöin lakkauttamisesta tehdään hallintopäätös.

4.2.3. Opiskelun poikkeava järjestäminen ja avustajapalvelut

Lukiolain 29 §:n mukainen opiskelun poikkeava järjestäminen voi koskea myös oppimisen tukea tai erityisopetusta tarvitsevaa opiskelijaa. Opiskelun poikkeava järjestäminen ei tarkoita poikkeamista lukiokoulutuksen oppimäärän tavoitteista, vaan sitä, että opiskelijan opiskelu oppimäärän tavoitteiden saavuttamiseksi voidaan järjestää osittain toisin kuin lukiolaissa ja valtioneuvoston asetuksessa lukiokoulutuksesta säädetään sekä paikallisessa opetussuunnitelmassa määrätään. Poikkeavat järjestelyt voidaan tehdä opiskelijan hakemuksesta tai hänen suostumuksellaan. Poikkeavat järjestelyt tehdään vain niiltä osin kuin ne ovat välttämättömiä. Ne kirjataan opiskelijan henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan.

Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä arvioidaan monipuolisesti. Tukea tarvitsevalle opiskelijalle turvataan mahdollisuus osoittaa osaamistaan eri tavoin esimerkiksi tilanteissa, joissa kirjallinen tuottaminen on haastavaa. Osaamisen osoittamisen tavat ja tilanteet suunnitellaan opiskelijan tarpeiden mukaisesti. Osaamisen osoittamisessa käytettäviä yksilöllisiä järjestelyjä ovat esimerkiksi lisääjän antaminen, pienryhmätilan käyttäminen, materiaalin kirjasinkoon suurentaminen tai mahdollisuus käyttää erillistä näyttöä. Opiskelijan tarpeiden mukaan voidaan käyttää myös muita tarkoituksenmukaisia erityisjärjestelyjä. Ylioppilaskokeiden mahdollisia erityisjärjestelyjä varten opiskelijaa ohjataan tarvittavien lausuntojen hankkimisessa ja erityisjärjestelyjen hakemisessa ylioppilastutkintolautakunnalta.

Opiskelijaa ohjataan tarvittaessa hakemaan vammaispalvelulain tai muun lain mukaisia avustajapalveluita, erityisiä apuvälineitä ja muita palveluita. Opiskelijan jaksamisen ja hyvinvoinnin tukemisessa voidaan tehdä yhteistyötä opiskeluhuoltopalvelujen ammattilaisten tai tarvittaessa muiden toimijoiden kanssa. Erityisopetuksen ja muun oppimisen tuen rinnalla opiskelijalla on oikeus saada myös yksilökohtaista opiskeluhuoltoa oppilas ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) 15 §:n ja 16 §:n mukaisesti.

4.2.4 PAIKALLISESTI PÄÄTETTÄVÄT ASIAT

Kauhavan lukiossa/Härmän lukiossa noudatamme oppimisen tuen ja erityisopetuksen järjestämisessä lukiolakia, lukion opetussuunnitelman perusteita sekä seuraavia paikallisesti päätettyjä toimintatapoja:

TUKITOIMISTA, ERITYISOPETUKSESTA JA NIITÄ KOSKEVISTA OIKEUKSISTA TIEDOTTAMINEN OPISKELIJOILLE JA HUOLTAJILLE

Tiedotamme oppimisen tukitoimista, erityisopetuksesta ja niitä koskevista oikeuksista opiskelijoille ja huoltajille heti opintojen alussa ja myöhemminkin opintojen edetessä aineenopettajan, opinto-ohjaajaan, ryhmänohjaajan ja erityisopettajan välityksellä, lukuvuosijulkaisuissa, Wilmassa, vanhempainilloissa ja muissa koulun tapahtumissa sekä kotisivuilla. Tiedotamme ylioppilastutkinnon kokeiden erityisjärjestelyistä heti lukio-opintojen alkaessa ja aina tarpeen mukaan. Alaikäisten

opiskelijoiden huoltajia tiedotetaan Wilman kautta vanhempainilloissa. Tuemme opiskelijoita ja huoltajia olemaan yhteydessä mahdollisesta tuen tarpeesta erityisopettajaan, ryhmänohjaajaan ja opiskeluhuollon henkilöstöön.

TUEN TARPEEN ARVIOINTI

Lukiolain 28 §:n mukaan opiskelijan tuen tarvetta tulee arvioida opintojen alussa sekä säännöllisesti opintojen edetessä.

Arvioimme opiskelijoiden tuen tarvetta monipuolisesti ja pitkäjänteisesti osana lukio-opiskelua. Tuen tarpeen arviointiin voivat osallistua erityisopettaja, aineenopettajat, opinto-ohjaaja sekä opiskelijan suostumuksella tarvittaessa opiskeluhuollon henkilöstö yhdessä opiskelijan ja tarvittaessa huoltajan kanssa.

Tukitoimien ja erityisopetuksen tarpeen arvioinnissa voivat opiskelijan suostumuksella olla mukana myös muut tuen järjestämisen kannalta tarpeelliset asiantuntijat.

Erityisopettaja tekee ensimmäisen lukuvuoden alussa ja tarvittaessa opiskelijoille lukiseulan, jonka tulosten perusteella hän arvioi yksilöllisen lukitestin ja lukemisen ja kirjoittamisen tuen tarvetta. Erityisopettaja osallistuu myös myöhemmin tuen tarpeen selvittämiseen. Lisäksi voimme käyttää tuen tarpeen arvioinnissa erilaisia menetelmiä, kuten haastatteluja tai muita alkuseulontoja (esimerkiksi matematiikka).

Aineenopettajat arvioivat opiskelijoiden tuen tarvetta säännöllisesti osana omaa opetustaan. Tuen tarve voi ilmetä esimerkiksi tuntityöskentelyssä, kotitehtävissä tai kokeen suorittamisessa. Tuen tarve voi liittyä esimerkiksi työskentelyyn ryhtymisessä tai valmiiksi saamisessa, rauhallisen (koe)ympäristön tai lisääjän tarpeena tai muina erityisjärjestelyinä. Aineenopettaja ilmoittaa mahdollisista havainnoistaan opiskelijalle, ryhmänohjaajalle ja erityisopettajalle.

Oppimisen tuen tarpeen arviointi voi lisäksi perustua opiskelijan omiin, opettajien tai muun henkilöstön havaintoihin ja haastatteluihin. Kehotamme opiskelijoita ilmoittamaan myös omatoimisesti mahdollisista tuen tarpeista.

Tuen tarpeen arviointi voi myös perustua lisäksi opintomenestyksen ja poissaolojen seurantaan sekä opinto-ohjaajan pitämiin ohjauskeskusteluihin. Lisäksi otamme huomioon perusopetuksesta siirtyvän tiedon:

Tuen tarpeen tunnistaminen voi perustua myös perusopetuslain (628/1998, muutettu lailla 1288/2013) 40 §:n ja oppivelvollisuuslain (1214/2020) 23 §:n perusteella siirrettävään koulutuksen järjestämisen kannalta välttämättömään tietoon tai opettajien ja muun henkilöstön havaintoihin.

TUKITOIMIEN JA ERITYISOPETUKSEN KIRJAAMINEN HENKILÖKOHTAISEEN OPINTOSUUNNITELMAAN

Tukitoimet ja niiden mahdolliset muutokset kirjataan opiskelijan pyynnöstä hänen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaansa (lukiolaki 28 § 2 mom.) Tukitoimista vastaava aineenopettaja, erityisopettaja tai opinto-ohjaaja huolehtii siitä, että opiskelijalla on tieto mahdollisuudesta saada tukitoimet kirjattua. Hän voi samalla selvittää opiskelijan tahdonilmaisun kirjaamiseen. Kauhavan lukiossa kirjaamisesta vastaa tukea antava aineenopettaja, erityisopettaja tai opinto-ohjaaja yhteistyössä opiskelijan kanssa.

OPPIMISEN TUEN JA ERITYISOPETUKSEN TOTEUTTAMINEN

Lukiossa oppimisen tuen pääpaino on helposti saavutettavassa tuessa. Toteutamme oppimisen tukea vastaamalla opiskelijan yksilöllisiin tuen tarpeisiin sekä pohtimalla aineenopettajien, erityisopettajan ja opinto-ohjaajan yhteistyönä yhteisöllisiä ja opiskeluympäristöön liittyviä tukiratkaisuja. Oppimisen tuki on tarkoitettu aineenopetuksen tueksi niille opiskelijoille, joilla on vaikeuksia suoriutua opinnoistaan. Tukitoimet toteutetaan opetushenkilöstön yhteistyönä. Tukitoimia ovat aineenopettajan antama tukiopetus, aineenopettajan ja erityisopettajan antama opetus sekä erityisopettajan, opinto-ohjaajan ja muun henkilöstön antama tuki ja ohjaus. Tukitoimia on annettava riittävästi, oikea-aikaisesti ja siten, että ne edistävät opiskelijoiden oppimista, osaamisen osoittamista, jatko-opintoihin siirtymistä ja hyvinvointia.

Oppimisen tukea ei ole suunnattu tilanteisiin, jossa opiskelija omavalintaisten tai luvattomien poissaolojen vuoksi jää jälkeen opinnoissaan. Tällöinkin tärkeää on ottaa huomioon oppimisen tuen tarpeen arvioinnissa opiskelijan elämäntilanne kokonaisuudessaan.

Tuki voi olla tukiopetusta eli aineenopettajien antamaa opetusta ja ohjausta opiskelijan oppimiseen liittyviin tuen tarpeisiin vastaamiseksi. Tukiopetusta voidaan antaa opiskelijalle, joka on jäänyt tilapäisesti jälkeen opinnoissaan tai joka tarvitsee muusta syystä tukea tai ohjausta lukio-opintojen suorittamiseksi. Tukiopetusta voidaan antaa myös opiskelutaitojen, kuten kielellisten, matemaattisten tai tietoteknisten valmiuksien vahvistamiseksi taikka opiskelutekniikkaan liittyvien taitojen tukemiseksi. Tukiopetukseen voi sisältyä kielitaidon vahvistamista silloin, kun opiskelijalla on puutteellinen osaaminen opetuskielen sanastossa tai kielen käytön tavoissa. Tukiopetus on pääsääntöisesti oppituntien ulkopuolella annettavaa tukea (yksi opettaja ei voi antaa oppiaineen opetusta ja tukiopetusta samanaikaisesti).

Osana oppimisen tukea tarjotaan erityisopettajan antamaa opetusta, tukea ja ohjausta.

Erityisopettajan antama tuki voi olla esimerkiksi keskustelua tuen tarpeista ja opiskelua tukevista keinoista tai lukemisen ja kirjoittamisen vaikeuksien testaamista. Lisäksi erityisopettaja voi yhdessä opiskelijan kanssa etsiä tälle sopivia opiskelustrategioita, antaa tukea ja ohjausta opiskelutaitojen kehittämiseen, kokonaisuuksien jäsentämiseen, tehtävien aikatauluttamiseen ja valmiiksi saamiseen sekä itsenäiseen ja tavoitteelliseen opiskeluun. Tällainen erityisopettajan tuki riittää usein niille opiskelijoille, joilla on esimerkiksi kapea-alaisia oppimisen vaikeuksia tai lukemisen ja kirjoittamisen tai matemaattisen hahmottamisen vaikeuksia.

Erityisopettajan antama oppimisen tuki voi olla myös ylioppilastutkinnon erityisjärjestelyjen tarpeen arviointia, lukioaikaisten oppimisen ja osaamisen osoittamisen tapojen ja erityisjärjestelyjen suunnittelua yhteistyössä aineenopettajien ja opinto-ohjaajan kanssa. Tällaisesta erityisopettajan antamasta tuesta ei tehdä hallintopäätöstä.

Opiskelijalla on oikeus erityisopetukseen, jos edellä kuvattu oppimisen tuki ei ole riittävää opiskelijan tuen tarpeeseen nähden ja hän tarvitsee todennettujen oppimisvaikeuksien tai muun niihin rinnastettavan syyn vuoksi erityisopetusta lukion oppimäärän suorittamiseksi.

Todennetuilla oppimisvaikeuksilla tarkoitetaan sellaisia opiskelijan oppimista vaikeuttavia tekijöitä, jotka on tunnistettu joko perusopetuksen tai lukio-opintojen aikana. Nämä tekijät voivat johtua pitkäkestoisesta oppimisvaikeudesta, neuropsykiatrisesta vaikeudesta tai muusta oppimista haittaavasta vammasta tai sairaudesta. Muulla rinnastettavalla syyllä tarkoitetaan tilanteita, joissa opiskelija tarvitsisi erityispedagogista tukea jonkin muun syyn kuin oppimisvaikeuksien, vamman tai

sairauksien takia. Muu syy voi olla esimerkiksi vaikeaan elämäntilanteeseen liittyvä syy, joka vaikeuttaa merkittävästi ja pitkäkestoisesti opiskelua ja oppimista.

Erityisopetusta antaa erityisopettaja, jonka kelpoisuudesta säädetään asetuksessa opetustoimen henkilöstön kelpoisuudesta. Erityisopettaja vastaa erityispedagogisten tukitoimien tarpeen arvioinnista ja opiskeluun sekä osaamisen osoittamiseen liittyvien tukitoimien suunnittelusta. Erona luvussa 4.2.1 esitellyyn erityisopettajan antamaan oppimisen tukeen on se, että hallintopäätökseen perustuva erityisopetus kohdentuu syvällisemmin todennettuihin oppimisvaikeuksiin tai muihin niihin rinnastettaviin syihin, eli se on systemaattisempaa ja tarkemmin tavoitteellistettua kuin oppimisen tuki. Tällainen erityisopetus voi olla esimerkiksi oppimisen tukeen nähden perusteellisempaa opiskelutaitojen ja -strategioiden opettamista, toiminnanohjausta tai tukea ajanhallintaan sekä itsenäiseen opiskelun tavoitteiden asettamiseen ja niiden saavuttamiseen. Pääsääntöisesti olennaista on, että tukitoimia arvioitaessa luvussa 4.2.1 esiteltyä oppimisen tukea on kokeiltu monipuolisesti ja se on todettu riittämättömäksi opiskelijan tuen tarpeiden kannalta. Jos luvussa 4.2.1 kuvatut oppimisen tuen keinot arvioidaan heti lukio-opintojen alussa riittämättömiksi, erityisopetusta voidaan tarjota ja erityisopetuksen päätös tehdä tuen tarpeen perusteella jo lukion alkuvaiheessa. Silloinkin rinnalla voidaan käyttää muita oppimisen tuen keinoja, kuten tukiopetusta ja eriyttämistä.

TUEN JA ERITYISOPETUKSEN SEURANTA JA ARVIOINTI

Tukitoimien toteutumista ja riittävyyttä arvioidaan aineenopettajien, erityisopettajan, opinto-ohjaajan ja opiskelijan kesken aina, kun opiskelijan tarpeet sitä edellyttävät, kuitenkin vähintään kerran lukuvuodessa.

Tarvittaessa ja opiskelijan suostumuksella kutsutaan mukaan opiskeluhoollon asiantuntijoita ja alaikäisen opiskelijan huoltaja. Tukimuotoja voidaan tarvittaessa vahvistaa, muuttaa tai lopettaa. Erityisopettaja, opinto-ohjaaja ja tarvittaessa aineenopettaja kokoontuvat 2–3 kertaa lukuvuodessa käymään läpi opiskelijoiden tuen tarvetta ryhmäkohtaisesti.

ERITYISOPETUKSEN PÄÄTÖS

Opiskelijalla on oikeus erityisopetukseen, jos edellä kuvattu oppimisen tuki ei ole riittävää opiskelijan tuen tarpeeseen nähden ja hän tarvitsee todennettujen oppimisvaikeuksien tai muun niihin rinnastettavan syyn vuoksi erityisopetusta lukion oppimäärän suorittamiseksi.

Erityisopetuksen päätöksen valmistelijana toimii pääsääntöisesti erityisopettaja.

Koulutuksen järjestäjä tekee hallintopäätöksen (lukiolaki 28 b §) opiskelijalle annettavasta erityisopetuksesta Kauhavan kaupungin hallintosäännön mukaisesti.

Hallintopäätös tehdään erityisopetuksen tarpeen ilmetessä tai opiskelijan tai alaikäisen opiskelijan huoltajan tai laillisen edustajan tuen tarvetta koskevan pyynnön tai tahdonilmaisun perusteella.

Päätös voi olla myönteinen tai kielteinen sen mukaan, kuinka koulutuksen järjestäjä arvioi erityisopetuksen antamisen kriteerien täyttyvän.

OPISKELIJAN JA HUOLTAJAN KUULEMINEN ERITYISOPETUKSEN PÄÄTÖKSESSÄ

Opiskelijaa ja alaikäisen opiskelijan huoltajaa tai laillista edustajaa tulee kuulla ennen hallintopäätöksen tekemistä.

Ennen erityisen tuen päätöksen tekemistä on kuultava opiskelijaa (HL 11§) ja alaikäisen opiskelijan huoltajaa tai opiskelijan muuta laillista edustajaa (HL 34§).

Opiskelijan ja huoltajan kuuleminen edellyttää, että heille selvitetään etukäteen kuulemisen tarkoitus.

Kuulemisen tarkoituksena on antaa mahdollisuus kertoa oma mielipide tehtävästä ratkaisusta ja selvittää, mitä se käytännössä tarkoittaa. Asiat selitetään opiskelijalle ja huoltajalle ymmärrettävästi (Hallintolaki 434/2003).

Kutsu kuulemiseen esitetään tavalla, joka on todennettavissa jälkeenpäin. Tiedoksiannon kuulemisesta voi lähettää tavallisella kirjeellä. Kirjeen katsotaan tulleen perille kahdeksassa päivässä sen lähettämisestä, jollei muuta näytetä. Kuulemisesta voidaan ilmoittaa myös sähköisenä viestinä (SähköASL 19§) esim. Wilman kautta. Asiakirja katsotaan annetun tiedoksi kolmantena päivänä viestin lähettämisestä, jollei muuta näytetä. Jos tiedoksianto tehdään Wilmassa, tulee huoltajalta saada kuittaus tiedon saamisesta. Puhelimitse esitetty tiedoksianto ei ole todisteellinen, mutta huoltajalle voidaan puhelimitse kertoa, että kuulemiskutsu on lähetetty.

Kuuleminen voidaan toteuttaa kuulemistilaisuudessa. Opiskelijalle ja tarvittaessa huoltajille annetaan riittävä määräaika (n. viikko) tutustua päätöksen perusteena oleviin selvityksiin, kertoa mielipiteensä ja tuoda esille oman näkemyksensä päätöksen teon kohteena olevaan asiaan.

Kuulemisessa opiskelijalle ja tarvittaessa hänen huoltajilleen varataan tilaisuus keskustella asiasta erityisopettajan ja rehtorin kanssa sekä kertoa näkemyksensä.

YHTEISTYÖ, VASTUUT JA TYÖNJAKO

Kaikki tukitoimet suunnitellaan ja toteutetaan opiskelijan näkökulmaa ja osallisuutta kunnioittaen. Lukion koko henkilökunta toteuttaa oppimisen tukea ja erityisopetusta monialaisena yhteistyönä. Eri tahojen tehtävät jakautuvat alla kuvatulla tavalla:

Aineenopettaja opettaa, järjestää, suunnittelee ja toteuttaa oppimisen tukea ja tukitoimia opiskelijoiden tarpeiden mukaisesti monipuolisesti, joustavasti ja vaihtoehtoisia menetelmiä hyödyntäen yksilö- ja ryhmämuotoisesti opetushenkilöstön yhteistyönä. Tukiopetusta annetaan edistämään opiskelijoiden oppimista, osaamisen osoittamista, jatko-opintoihin siirtymistä ja hyvinvointia.

Aineenopettaja voi arvioida tuen tarvetta ja tuen riittävyttä yhteistyössä opiskelijan, erityisopettajan ja opinto-ohjaajan kanssa ottaen huomioon opiskelijan elämäntilanteen kokonaisuudessaan.

Aineenopettaja voi antaa tukiopetusta myös erityisopetuksen rinnalla, toteuttaa tarvittaessa erityisopettajan yhdessä (erityisen tuen päätöksen saaneen) opiskelijan kanssa suunnittelema erityisopetuksen tukitoimia sekä osallistua tarvittaessa oppimisvaikeuksien todentamiseen yhteistyössä erityisopettajan ja opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten kanssa.

Aineenopettaja osallistuu tarvittaessa ylioppilastutkinnon erityisjärjestelyjen tarpeen arviointiin sekä lukioaikaisten oppimisen ja osaamisen osoittamisen tapojen ja erityisjärjestelyjen suunnitteluun yhteistyössä erityisopettajan ja opinto-ohjaajan kanssa.

Aineenopettaja kirjaa tukitoimet ja niiden mahdolliset muutokset opiskelijan pyynnöstä hänen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaansa (lukiolaki 28 § 2 mom.), huolehtii siitä, että opiskelijalla on tieto mahdollisuudesta saada tukitoimet kirjattua henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaansa sekä selvittää opiskelijan tahdonilmaisun tukitoimien kirjaamiseen.

Aineenopettaja rohkaisee opiskelijaa myös itse kertomaan sellaisista oppimisen vaikeuksistaan, jotka eivät välttämättä tule muutoin esille

Opinto-ohjaaja suunnittelee ja antaa oppimisen tukea opiskelijoiden tarpeiden mukaisesti sekä yksilö- että ryhmämuotoisesti, toteuttaa tukitoimia opetushenkilöstön sekä tarvittaessa ja opiskelijan suostumuksella muiden asiantuntijoiden kanssa yhteistyönä. Tukiopetusta annetaan edistämään opiskelijoiden oppimista, osaamisen osoittamista, jatko-opintoihin siirtymistä ja hyvinvointia.

Opinto-ohjaaja arvioi ylioppilastutkinnon erityisjärjestelyjen tarvetta sekä suunnittelee lukioaikaisten oppimisen ja osaamisen osoittamisen tapoja ja erityisjärjestelyjä yhteistyössä erityisopettajan ja aineenopettajien kanssa.

Opinto-ohjaaja arvioi tuen tarvetta opintojen alussa sekä säännöllisesti opintojen edetessä yhdessä opiskelijan, aineenopettajan, erityisopettajan ja tarvittaessa ja opiskelijan suostumuksella huoltajan kanssa (Lukiolaki 28 §) ottaen huomioon opiskelijan elämäntilanteen kokonaisuudessaan. Arvioinnissa voivat opiskelijan suostumuksella olla mukana myös muut tuen järjestämisen kannalta tarpeelliset asiantuntijat.

Opinto-ohjaaja rohkaisee opiskelijaa myös itse kertomaan sellaisista oppimisen vaikeuksistaan, jotka eivät välttämättä tule muutoin esille.

Opinto-ohjaaja kirjaa tukitoimet ja niiden mahdolliset muutokset opiskelijan pyynnöstä hänen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaansa (lukiolaki 28 § 2 mom.), huolehtii siitä, että opiskelijalla on tieto mahdollisuudesta saada tukitoimet kirjattua henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaansa sekä selvittää opiskelijan tahdonilmaisun tukitoimien kirjaamiseen.

Erityisopettaja tarjoaa osana oppimisen tukea opetusta, tukea ja ohjausta siten, että se edistää opiskelijoiden oppimista, osaamisen osoittamista, jatko-opintoihin siirtymistä ja hyvinvointia.

Erityisopettaja voi etsiä yhdessä opiskelijan kanssa tälle sopivia opiskelustrategioita sekä antaa tukea ja ohjausta opiskelutaitojen kehittämiseen, kokonaisuuksien jäsentämiseen, tehtävien aikatauluttamiseen ja valmiiksi saamiseen sekä itsenäiseen ja tavoitteelliseen opiskeluun.

Erityisopettaja voi tukea opiskelijaa konsultoimalla muita opettajia ottamaan huomioon opiskelijoiden tuen tarpeita.

Erityisopettaja arvioi tuen tarvetta opintojen alussa sekä säännöllisesti opintojen edetessä sekä tuen vaikuttavuutta yhdessä opiskelijan ja tarvittaessa huoltajan, opinto-ohjaajan ja aineenopettajan kanssa (Lukiolaki 28 §) ottaen huomioon oppimisen tuen tarpeen arvioinnissa opiskelijan elämäntilanteen kokonaisuudessaan. Arvioinnissa voivat opiskelijan suostumuksella olla mukana myös muut tuen järjestämisen kannalta tarpeelliset asiantuntijat.

Erityisopettaja suunnittelee tukitoimia yhdessä opiskelijan, aineenopettajan, opinto-ohjaajan sekä tarvittaessa ja opiskelijan suostumuksella yhteistyössä muiden asiantuntijoiden kanssa.

Erityisopettaja ottaa huomioon opiskelijan tarvitsemat erityisjärjestelyt osaamisen osoittamiseen liittyvissä tilanteissa lukiokoulutuksen aikana sekä ylioppilaskokeissa, kirjaa erityisopetuksen järjestämisen, muut tukitoimet ja niiden mahdolliset muutokset opiskelijan pyynnöstä hänen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaansa (lukiolaki 28 § 2 mom.), huolehtii siitä, että opiskelijalla on tieto mahdollisuudesta saada tukitoimet kirjattua henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaansa sekä selvittää opiskelijan tahdonilmaisun tukitoimien kirjaamiseen.

Erityisopettaja voi todentaa lukion aikana oppimisvaikeudet esimerkiksi seulojen ja testien perusteella, haastatella opiskelijaa ja häntä opettavia opettajia, jotta voidaan arvioida opiskelijan oppimisvaikeuksien vaikutukset opiskeluun sekä tarvittavat tukitoimet yhteistyössä opiskeluhuoltopalvelujen ammattilaisten kanssa.

Erityisopettaja vastaa erityispedagogisten tukitoimien tarpeen arvioinnista ja opiskeluun sekä osaamisen osoittamiseen liittyvien tukitoimien suunnittelusta tehden yhteistyötä opiskelijan ja opetushenkilöstön kanssa sekä opiskelijan luvalla opiskeluhuollon sekä opiskelijan hoito- ja kuntoutusverkoston kanssa.

Erityisopettaja rohkaisee opiskelijaa myös itse kertomaan sellaisista oppimisen vaikeuksistaan, jotka eivät välttämättä tule muutoin esille.

Opiskeluhuollon henkilöstö on mukana tuen tarpeen arvioinnissa opiskelijan suostumuksella tuen järjestämisen kannalta tarpeellisenä asiantuntijana, tukee opiskelijan oppimista, hyvinvointia ja jaksamista, antaa tarpeen mukaan oppimisen tukea ja ohjausta sekä tekee tarvittaessa yhteistyötä opetushenkilöstön kanssa oppimisvaikeuksien todentamisessa.

Opiskeluhuollon henkilöstö tekee tarpeen mukaan yhteistyötä opiskelijan hoito- ja kuntoutusverkoston kanssa ja antaa erityisopetuksen ja muun oppimisen tuen rinnalla myös yksilökohtaista opiskeluhuoltoa opiskelijahuoltolain (1287/2013) 15 §:n ja 16 §:n mukaisesti.

Koulutuksen järjestäjä tekee hallintopäätöksen opiskelijalle annettavasta erityisopetuksesta kunnan/kaupungin hallintosäännön mukaisesti. Hallintopäätös tehdään erityisopetuksen tarpeen ilmetessä tai opiskelijan tai alaikäisen opiskelijan huoltajan tai laillisen edustajan tuen tarvetta koskevan pyynnön tai tahdonilmaisun perusteella. Päätös voi olla myönteinen tai kielteinen sen mukaan, kuinka koulutuksen järjestäjä arvioi erityisopetuksen antamisen kriteerien täyttyvän.

Opiskelijaa ja alaikäisen opiskelijan huoltajaa tai laillista edustajaa tulee kuulla ennen päätöksen tekemistä. Päätöksenteossa noudatetaan yleisiä päätöksentekoa koskevia säännöksiä, lähinnä hallintolakia (434/2003) ja kunnissa myös kuntalakia (365/1995).

Koulutuksen järjestäjä tekee erityisopetuksen lakkauttamisesta hallintopäätöksen, mikäli todetaan, että erityisopetuksesta on mahdollista luopua ja tuki lakkauttaa, koska tuen tarvetta ei enää ole.

Hyväksyntä:

Kauhavan, Härmän, Alajärven, Evijärven, Lappajärven ja Vimpelin rehtorikokous 25.4.2025

Härmän lukion opettajainkokous 22.5.2025

Kauhavan lukion opettajainkokous 26.5.2025

Vahvistus:

Kauhavan Kasvatus- ja opetuslautakunta xx.6.2025